

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІПП

Світлана КОНДРАТЮК

« 30 » серпня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВА СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

галузь знань 02 Культура і мистецтво
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 028 Менеджмент соціокультурної діяльності
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма бакалавр
(назва)

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННІПП

« 30 » серпня 2023 р.

Голова Юлія Бондаренко

Юлія БОНДАРЕНКО

доктор педагогічних наук, професор

СУМИ 2023

Розробники:

ГОНЧАРЕНКО Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту
соціокультурної діяльності

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 1 від 30 серпня 2023 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Анжела ПОЛЯНИЧКО

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВА СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ»**

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки	
		IV-й	IV-й
Семестр			
VII-й		VII-й	
Лекції			
24 год.		-	
Практичні, семінарські			
24 год.		-	
Самостійна робота			
72 год.	-		
Консультації:			
-	-		
Загальна кількість годин – 120	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Допомогти майбутнім фахівцям соціокультурної сфери оволодіти основними засадами гендерної теорії як наукового міждисциплінарного підходу до аналізу гендерної системи та гендерних відносин; засвоїти теоретико-методологічні основи гендерного підходу для дослідження соціокультурних процесів; розвинути навички критичного аналізу та оцінки соціокультурних процесів, культурної політики та стану її реалізації через призму соціальної справедливості / несправедливості, гендерної симетрії / асиметрії.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Гендерно чутлива соціокультурна діяльність» пов'язана з іншими навчальними дисциплінами освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти за напрямом «Менеджмент соціокультурної діяльності», зокрема «Вступ до спеціальності “Менеджмент соціокультурної діяльності” та деонтологія», «Гендерна культура дітей та молоді», «Соціокультурна діяльність», «Культурна і соціальна політика України» тощо.

3. Результати навчання за дисципліною

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціокультурній сфері, у сфері науки та науки, креативної економіки і культуротворчих практик, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту культури і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 10. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК 17. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК 19. Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами. СК 25. Здійснювати розподіл повноважень і відповідальності на основі їх делегування. СК 26. Здатність діяти соціально відповідально. СК 28. Здатність здійснювати ефективні комунікації та розв'язувати конфліктні ситуації у професійній діяльності.

Програмні результати навчання (ПР)	<p>ПР 2. Збирати та впорядковувати інформацію.</p> <p>ПР 4. Здійснювати практичну діяльність відповідно до чинного законодавства.</p> <p>ПР 6. Класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини.</p> <p>ПР 9. Оцінювати сучасну соціокультурну ситуацію.</p> <p>ПР 10. Вивчати, узагальнювати та адаптувати найкращий досвід соціокультурної розбудови</p> <p>ПР 14. Оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень.</p> <p>ПР 15. Вміти встановлювати діалог з різними професійними суб'єктами та групами.</p>
---	--

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	студент/-ка демонструє повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; знання основної та додаткової літератури; виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
В	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, з певною систематичністю виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; виявляє переважно конструктивний і репродуктивний характер використання набутих знань та умінь.
С	студент/-ка виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, успішно виконує практичні завдання, засвоїв/-ла основну та додаткову літературу, виявляє здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента/-ки наявні незначні помилки.
D	студент/-ка виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент/-ка спроможний/-на усунути їх із допомогою викладача/-ки.
Е	виставляється студентів/-ці, відповідь якого/-ї під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.
F	студент/-ка не спроможний/-на до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни. студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни
FX	студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни на достатньому рівні, але рівень залишкових знань та умінь дозволяє повторне складання підсумкового контролю за результатами самостійної підготовки

Розподіл балів

Поточний контроль						Разом	Сума
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6		
Поточний контроль						64	100
10	10	11	11	12	10		
Контроль самостійної роботи						36	
6	6	6	6	6	6		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 5	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1. Засоби діагностики результатів навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи контролю:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; екзамен.
- методи письмового контролю: тестові завдання, розв'язання задач і вирішення проблемних ситуацій репродуктивного, конструктивного і творчого рівнів;
- методи практичного контролю: виконання самостійних завдань;
- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Гендерний підхід в соціокультурній діяльності: основні поняття і завдання. Загальна характеристика гендерного підходу у соціально-гуманітарному знанні. Основні поняття і зв'язок між ними: гендер і стать, гендерна ідентичність, маскуліність і фемінність. Основні завдання гендерного підходу до аналізу соціокультурної діяльності та сфери культури й мистецтва. Гендерна структура суспільства і гендерна нерівність як передумова аналізу соціокультурної сфери. Гендерна сегрегація. Гендерний аналіз як робочий інструмент застосування гендерного підходу в соціокультурній практиці. Мета і завдання гендерного аналізу.

Тема 2. Гендерна компетентність менеджерів соціокультурної діяльності. Гендерна компетентність як визначальна характеристика підготовки менеджерів соціокультурної діяльності. Структура гендерної компетентності: знання, уміння, навички. Егалітарні і патріархальні гендерні уявлення. Андроцентризм як основа традиційних уявлень про відносини статей в суспільстві. Поняття гендерної некомпетентності фахівця соціокультурної сфери. Гендерні стереотипи і гендерні упередження як підґрунтя гендерної некомпетентності людини. Неосексизм як нова форма класичного сексизму. Гендерна просвіта як необхідна складова формування гендерної компетентності майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності.

Тема 3. Гендерні аспекти сфери культури і мистецтва. Гендерний вимір культури. Культурні права жінок і чоловіків. Рівень користування та доступ громадян України до послуг, які надаються закладами культури і мистецтва. Гендерна сегрегація в галузі культури і мистецтва.

Тема 4. Гендерні аспекти літературної діяльності. Художня література для дітей і дорослих як репрезентант гендерних стереотипів. Відображення гендерної рівності в підручниках початкової школи: «прихований навчальний план». Українська народна творчість як джерело знань про патріархатні відносини між статями і поглядів на соціальну цінність чоловіків та жінок.

Тема 5. Гендерні аспекти медійних практик. Роль культурної індустрії у відображенні і створенні соціокультурних зразків та норм. Засоби масової інформації як впливовий фактор у процесі досягнення гендерної рівності. Роль реклами та маркетингу в поширенні гендерних стереотипів. Ознаки сексистської реклами. Сфера культури як агент подолання застарілих стереотипів та просування культурного різноманіття на основі гендерної рівності.

Тема 6. Гендерні аспекти мови. Мовний сексизм. Гендерна асиметрія мови як прояв мовного сексизму. Світовий досвід подолання мовного сексизму. Фемінітиви та їхня роль у подоланні мовного сексизму в українській мові.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Усього	В тому числі		
		лекції	практ	самост
Тема 1. Гендерний підхід в соціокультурній діяльності: основні поняття і завдання	20	4	4	12
Тема 2. Гендерна компетентність менеджерів соціокультурної діяльності	20	4	4	12
Тема 3. Гендерні аспекти сфери культури і мистецтва	20	4	4	12
Тема 4. Гендерні аспекти літературної діяльності	20	4	4	12
Тема 5. Гендерні аспекти медійних практик	20	4	2	12
Тема 6. Гендерні аспекти мови. Мовний сексизм	20	4	4	12
Усього годин	120	24	24	72

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Гендерний підхід в соціокультурній діяльності: основні поняття і завдання	4
2.	Гендерна компетентність менеджерів соціокультурної діяльності	4
3.	Гендерні аспекти сфери культури і мистецтва	4
4.	Гендерні аспекти літературної діяльності	4
5.	Гендерні аспекти медійних практик	4
6.	Гендерні аспекти мови. Мовний сексизм	4
Всього		24

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. К.: Критика, 2013. 218 с.
2. Гендерна педагогіка: хрестоматія / Переклад з англ. В. Гайденко, А. Предборської; за ред. В. Гайденко. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006.
3. Дороніна Т. О. Теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді: монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. 331 с.
4. Луценко О. А. Гендерна освіта й педагогіка. *Основи теорії гендеру*: навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004. С. 476–503.
5. Луценко О. А. Гендерна педагогіка. *Хрестоматія навчальних програм з проблем гендерного розвитку*. К.: ПЦ «Фоліант», 2004. С. 45–105.
6. «Ми різні – ми рівні». Основи культури гендерної рівності: навчальний посібник / за ред. О. Семиколєнкової. Київ: «К.І.С.», 2007. 176 с.
7. Основи теорії гендеру: навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.
8. Павлущенко Н. М., Луценко О. А. Гендерна абетка для педагогів: методичні рекомендації для вчителів щодо реалізації гендерної складової в навчально-виховному процесі початкової школи. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. 52 с.

Допоміжна

9. Булатова Л. О. Гендерна освіта в вузі. В 2-х ч. Ч.ІІ.: Гендерна педагогіка: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Суми: СумДПУ, 2001.
10. Гайденко В. «Мама мила раму», або проблема відображення гендерної рівності в підручниках початкової школи. *Початкова освіта*. 2004. №19. С. 16–17.
11. Гайденко В., Предборська І. Українські підручники початкової школи: прихований навчальний план. *Гендерна педагогіка: хрестоматія / Переклад з англ. В. Гайденко, А. Предборської; за ред. В. Гайденко*. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. С. 223–238.
12. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій / [ред. група Л. С. Кобелянська, І. Р. Гуцуляк, М. Я. Ябченко]. Част. 1. Київ, 2010. 328 с.
13. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій / [ред. група Л. С. Кобелянська, І. Р. Гуцуляк, М. Я. Ябченко]. Част. 2. Київ, 2011. 260 с.

14. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія: навч. посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004.
15. Голованова Т. П. Теорія і практика формування гендерної рівності студентської молоді: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2007.
16. Горностай П. П. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності. *Основи теорії гендеру*: навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2004. С. 132–156.
17. Кравець В.П. Гендерна педагогіка: навч. посібник. Тернопіль: Джура, 2003. 416 с.
18. Кравець В.П. Історія гендерної педагогіки: навчальний посібник. Тернопіль: Джура, 2005. 440 с.
19. Мельник Т. М. Гендер як наука і навчальна дисципліна. *Основи теорії гендеру*: навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2004. С. 10–29.
20. Мельник Т., Кобилянська Л. 50/50: Сучасне гендерне мислення: словник. Київ: К.І.С., 2005. 280 с.
21. Оксамитна С. М. Гендерні ролі та стереотипи. *Основи теорії гендеру*: навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004. С. 157–181.
22. Ткалич М. Г. Гендерна психологія: навч. посіб. Київ: «Академвидав», 2011. 248 с.